

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adli ve İdari yargıda verilen kararların ve ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'yi mahkûm ettiği kararların uygulanıp uygulanmadığı, uygulanmayan kararlar varsa nedenlerinin ne olduğunun ve bununla birlikte uygulamadaki aksaklıkların Yüce Meclisimizce belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 inci İç Tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Gizem Özer
Muğla Mv.

Tahsin Beçen
Yalova Mv.

Süleyman BÜLBÜL
Aydın Milletvekili

Tekker ATEŞ
Bolu Mv.

Mahmut Taşal
Sarıyer Mv.

Bahadır Bulut
Adana Mv.

Serkan SARLI

Bahadır

Ahmet ÖNAL
Kırıkkale Mv.

Özgür DAVIZ
Sorum Mv.

Veli AĞBABA
Malatya Mv.

Kayhan Pala
Karaman
Bursa

Gerekçe;

Türkiye, AİHM sistemine 1987'de girmesine rağmen, o günden bugüne Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin birden çok maddesini ihlal etmiş ve mahkûmiyet almıştır. Türkiye'ye karşı verilen kararların birçoğu ilke kararlar arasında yer almıştır.

AİHM'in 2022 yılındaki adli çalışmalarıyla ilgili verilere göre, 2022'de AİHM'e en fazla başvuru Türkiye'den yapılmıştır. Bu başvurulardan bir yılda toplam 80 karar verildiği, bu kararların 73'ünde en az bir hak ihlali bulunduğu gösterilmiştir. Verilen ihlal kararları ise, Yaşam hakkı ihlali (1) - Etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlali (4) - İnsanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağının ihlali (6) - Özgürlük ve güvenlik hakkının ihlali (27) - Adil yargılanma hakkı ihlali (16) - İcra edilemezlik (3) - "Kanunsuz ceza olmaz" ilkesinin ihlali (1) - Özel hayatın ve aile hayatının gizliliği hakkının ihlali (4) - Düşünce, inanç ve din özgürlüğünün ihlali (1) - İfade özgürlüğü ihlali (8) - Toplantı ve örgütlenme özgürlüğünün ihlali (6) - Etkili bir kanuni yola başvurma hakkının ihlali (2) - Ayrımcılık yasağının ihlali (1) - Mülkiyet hakkı ihlali (20) - Özgür seçim hakkı ihlali (3) olmuştur. Ayrıca Türkiye'nin AİHM'de bekleyen 20 bin 100 davası daha vardır.

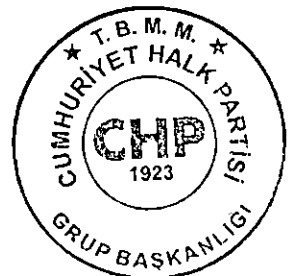
Türkiye AİHM'nin zorunlu yargı yetkisini tanıdığı için mahkemenin verdiği her ihlal kararını uygulamakla yükümlüdür. AİHS'nin 46'ncı maddesine göre, mahkeme kararları bağlayıcıdır. "Akit devletler taraf oldukları davalarda Mahkemenin nihai kararına uymayı taahhüt" etmişlerdir. Bu kararlar, milli mahkeme kararlarını ortadan kaldırmaz. Sadece bunların AİHM'i ihlal ettiğini belirler. AİHM kararının uygulanması için akit devletler gereken önlemleri almak zorundadır. İhlal mevzuattan kaynaklanıyorsa, ilgili yasanın ya da yönetmeliğin değiştirilmesi uygulamalardan kaynaklanıyorsa, yasal ya da idari önlemlerle bu uygulamaların aşılması gerekmektedir. Ancak bu durum Türkiye tarafından uygulanmamaktadır. Terörle Mücadele Kanunu madde 7/2 AİHM içtihatları dikkate alınarak ciddi değişiklikler geçirmiştir. Fakat Barış Akademisyenleri yargılamaları açık bir şekilde ortaya koymaktadır ki; uygulama yasada yapılan iyileştirmeleri de dikkate almamaktadır. Yargılamadan kaynaklı açık ihlaller bu örnekte olduğu gibi yaşanmaya devam etmektedir. Bu hususlara ilişkin örneklerin de belirlenebilmesi sorunun çözümü için elzemdir.

Türkiye sadece AİHM kararlarını değil Adli ve İdari yargıda verilen kararları da uygulamamaktadır. Bu kararların uygulanmaması en başta hak arama özgürlüğü ve Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesini ihlal etmektedir.

Uygulamada en çok sorun, iptal davalarında verilen yürütmenin durdurulması kararları ile iptal kararlarının uygulanmasında yaşanmaktadır. İptal ya da yürütmenin durdurulması kararlarının uygulanmaması, hiç uygulamama (verilen kararı cevapsız bırakma), eksik uygulama (bir kısmını yerine getirip, bir kısmını yerine getirmeme), hatalı uygulama (hesap hatası yaparak uygulama), geç uygulama (makul veya otuz günlük süreden sonra uygulama), şekli uygulama (muvazaalı infaz-uygulamanın ardından iptale konu işlemi veya benzerini tekrar tesis etme) şeklinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle yürütmenin durdurulması yönünde verilen kararlara uyulmaması sebebiyle birçok zaman giderilmesi mümkün olmayan zararlar ortaya çıkmaktadır. İnsanların yaşam alanlarının, çevrenin ve kamunun ciddi zararlara uğrayabildiği bu durumlarda hiçbir yaptırım uygulanmamaktadır. Bu kararların uygulanmasına ilişkin mevzuattaki ve uygulamadaki noksanlıkların belirlenip gerekli düzenlemelerin TBMM tarafından yapılabilmesi için bu konuların araştırılması gerekmektedir.

Yukardaki gerekçelerle Adli ve İdari yargıda verilen kararların ve ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye'yi mahkûm ettiği kararların uygulanıp uygulanmadığı, uygulanmayan kararlar varsa nedenlerinin ne olduğunun ve bununla birlikte uygulamadaki aksaklıkların Yüce Meclisimizce belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 inci İç Tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Sayı : 112

[illegible]